

ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸੇ

ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਮਦਰਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਫਿਕਰਮੰਦ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਦਰਸੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭੈੜਾ ਸਲੂਕ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੁਅੱਸਬ, ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਖਰਾਬੀਆਂ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਦਰਸੇ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਲਗਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਬੁਸ਼, ਬਲੋਅਰ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਅਖੌਤੀ ਸੈਕੂਲਰਵਾਦੀ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਮੂਲਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੋਚ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਲੱਖਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰੋਸ਼ਨ ਖਿਆਲ ਤਾਲੀਮ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਅਤੇ ਹਾਮੀ ਬੰਦੇ ਹਨ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮਦਰਸੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਾਲੀਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਵੀ ਮਦਰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਮਦਰਸੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਸ ਮਦਰਸੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਮਸੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਾਰਸੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਮਸੀਤਾਂ ਦੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਕਾਯਸਥਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਟੋਡਰਮਲ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਤਾਲੀਮ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਸਨਿਆਸੀ ਅਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮਦਰਸਿਆਂ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪਰੋਹਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਲਈ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਲਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਜਗੀਰਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮਦਰਸੇ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਬਣ ਗਏ।

ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਖਿਲਾਫ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਪਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ। ਮਿੰਟੋ-ਮਾਰਲੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ, ਪੰਡਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਕੋਲੇ ਦੀ ਤਾਲੀਮੀ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤਾਲੀਮ ਦਿਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਵਿਰਸਾ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਨਫਰਤ ਉਭਾਰੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਕਤ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਘਟੀਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੂਝ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਅਪਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਜੀਬ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਕੋਲੇ ਨੇ ਤਾਲੀਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਰੁੱਕੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਮਾਮ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਹਿਤ ਦੀ ਵੱਕਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸਹਿਤ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਇਕ ਖਾਨੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਤਾਲੀਮ ਹੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਬਲਕਿ ਉਹਨੂੰ ਘਟਿਆ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਯੂਰਪੀਅਨ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸੀ ਲੱਗਦੇ ਸੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਥੰਮ ਬਣ

ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੂਝ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਰੀਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੱਲ ਜਾਂ ਯੂਰਪ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਲੇ ਤਾਈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਗੈਰ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮੈਕੌਲੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਹ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਂ ਯੂਰੋਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਈ ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਏ ਨੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਪਰ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਈ ਇਕ ਵਰਦਾਨ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਰ ਸਈਅਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ, ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਇਹੋ ਵਜਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਦਾਰੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਮੈਕੌਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ, ਪੰਡਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤੁਅਲਕ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਹ ਬਾਨੋ ਕੇਸ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਜ਼ੁਲਫਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜਰਨੈਲ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਹਾਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਡਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਆਈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸਲਾਮ ਖਿਲਾਫ ਜਹਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਰਾਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਬਰਲ ਅਤੇ ਮਾਡਰਨ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੋ ਲੋਕ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਲੜ ਰਹੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੂਲਵਾਦੀ ਦੱਸਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹਰਬਾ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਲਿਬਰਲ ਅਤੇ ਮਾਡਰਨ ਦੱਸਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛੜੇ ਹੋਏ, ਮੂਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਗੰਵਾਰ ਦੱਸਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਰਾਨ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਘੋਲ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਮੂਲਵਾਦ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮਦਰਸਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਣਾ ਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਸੀਪੀ.ਆਈ., ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਉ ਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮੂਲਵਾਦ ਅਤੇ ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਜ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੂਲਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਦਰੁਸਤ ਕਿਹਾ। ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਰ ਫ਼ਾਜ਼ੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਮੂਲਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਦਰਸੇ ਅਤੇ ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸੇ, ਦੋਨੋ ਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਹਨ। ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸੇ ਸੈਕੂਲਰਵਾਦ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮਦਰਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸੇ ਲਿਬਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਨਿਜੀਕਰਣ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਹੇਠ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਮੂਲਵਾਦੀ ਤਾਲੀਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਸਿਆਂ ਦਾ ਮੌਲਵੀ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਹਰ ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਤੰਗਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਦਰਸੇ ਦਾ ਮੌਲਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੂਖ, ਸਿਆਣਪ, ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਜਾਂ ਆਰਥਕ ਸੂਝ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿਤੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੰਤੂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ 150 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਬਾਹਰਲੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮੂਲਵਾਦੀ ਅਕੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਬੁਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਕੋਲੇ ਦੇ ਮੂਲਵਾਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਮਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।